

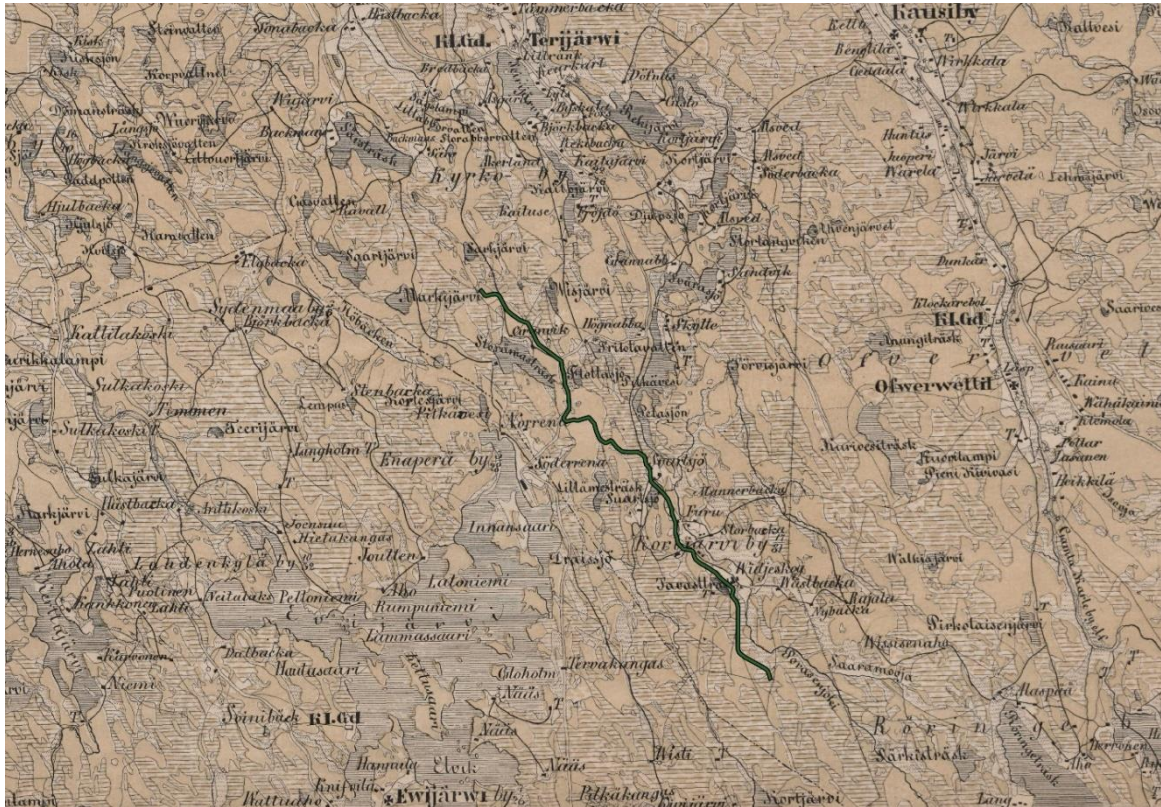
Liite 6

Arkeologisen inventoinnin raportti, sähkönsiirtoreitti SVE2

Markjärven tuulipuisto ja sähkönsiirto, Kruunupyy

Winda Energy Oy

18.3.2025

Kruunupyä Markkijärvi

Sähkönsiirtolinjan arkeologinen inventointi 2024

Hannu Poutiainen

Maria Kaasinen

Akseli Tolvi

Maanala Oy

MAANALA

Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot	3
1. Johdanto	4
1.1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
1.2. Menetelmät	4
2. Tutkimushistoria ja vanhat kartat	5
3. Maastohavainnot	9
3.1. Uudet kohteet	10
3.2. Tunnetut kohteet	11
4. Uudet kohteet	14
4.1. Kruunupyy Högbacken	14
4.2. Kruunupyy Emasbacken 1	16
4.3. Kruunupyy Emasbacken 2	18
4.4. Kruunupyy Högbacken 2	20
5. Tunnetut kohteet	21
5.1. Kruunupyy Terjärv-Furu (288010057)	21
5.2. Kruunupyy Tervjärv-Furusänget (288010064)	22
6. Kuvia linjalta	24
7. Yhteenveto ja vaikutusarvio	29
8. Lähteet	30

Taulukko 1. Inventoinnissa havaitut uudet kohteet sekä ennestään tunnetut tarkastetut kohteet.

Nro*	Nimi	Tyyppi	Ajoitus	N	E	Suojelu(ehdotus)**
Uudet kohteet						
4.1.	Kruunupyy Högbacken	Tervahaudat	Historiallinen	7039648	330602	Kiinteä muinaisjäännös
4.2.	Kruunupyy Emasbacken 1	Kiviaidat	Historiallinen	7044184	326893	Muu kohde
4.3.	Kruunupyy Emasbacken 2	Kiviaidat	Historiallinen	7043937	327110	Muu kohde
4.4.	Kruunupyy Högbacken 2	Kellarit	Historiallinen	7039515	330488	Muu kohde
Ennestään tunnetut kohteet						
5.1.	Kruunupyy Terjärv-Furu (288010057)	Asuinpaikka	Kivikautinen	7039297	330713	Kiinteä muinaisjäännös
5.2.	Kruunupyy Tervjärv-Furusänget (288010064)	Asuinpaikka	Kivikautinen	7039444	330657	Kiinteä muinaisjäännös

* Kohteiden numerointi koskee vain tätä raporttia.

** Tunnettujen kohteiden status on niiden tämänhetkinen status muinaisjäännösrekisterissä.

Kansikuva: Inventointilinja ns. Kalmbergin kartalla vuodelta 1856 (karttalehti IV a 4, Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto).

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Kruunupyy Markkisjärvi, sähkönsiirtolinja

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen inventointi

Tavoite: saada ajantasainen kuva arkeologisista kohteista linjalla ja sen läheisyydessä

Kenttätyöaika: 12.–13.9.2024

Tutkijat: FM Hannu Poutiainen, FM Maria Kaasinen, FM Akseli Tolvi, Maanala Oy

Tilaaaja: Winda Energy Oy

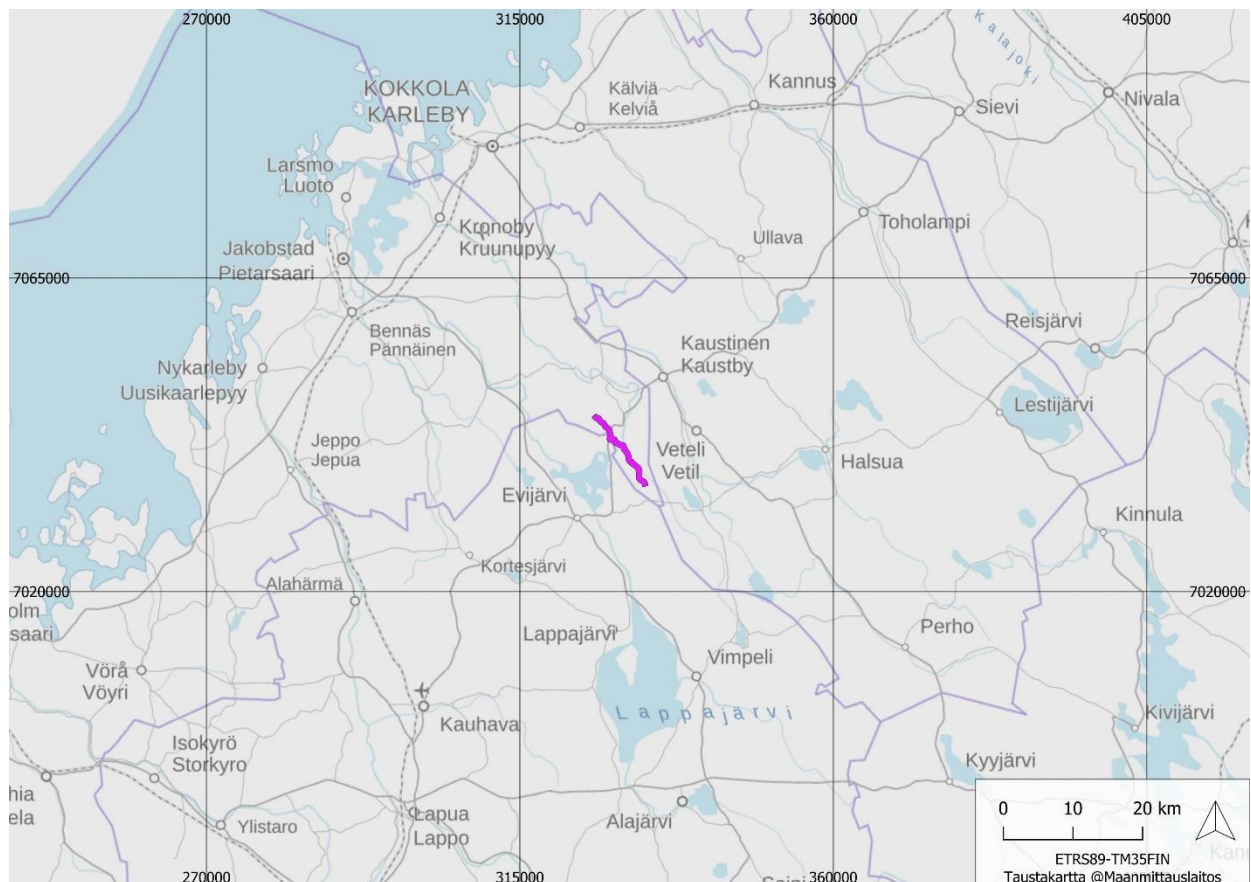
Aiemmat arkeologiset tutkimukset: Poutiainen & Rahtola 2023, inv.; Riska & Skantsi 2002, 2004; Katiskoski 1990

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Koordinaatisto: ETRS-TM35FIN (korkeus N2000)

Tulos: inventoinnissa löydettiin neljä uutta arkeologista kohdetta, joista yhdelle ehdotetaan statusta kiinteä muinaisjäänös (tämän raportin kohde 4.1) ja muille statusta muu kohde (4.2, 4.3 ja 4.4). Tunnetut kiinteät muinaisjäänökset (5.1 ja 5.2) tarkastettiin.

Kuva 1. Tutkimusalueen sijainti keskellä violetilla.

1. Johdanto

1.1. Tausta ja tutkimustehtävä

Osana Kruunupyyn Markkijärven tuulivoima-
puistoa oli sen eteläpuolelle, Evijärven itäpuo-
lelle, vuonna 2024 suunnitteilla sähkönsiirto-
linja. Noin 15,6 kilometriä pitkä linja ulottuu
Särkijärven eteläpuolelta Vistbackan kylään.
Valtaosa linjasta on olemassa olevien tiereit-
tien yhteydessä.

Winda Energy Oy tilasi suunnitellulla sähkön-
siirtolinjalla tehtävän arkeologisen inventoin-
nin Maanala Oy:ltä 16.5.2024. Tutkimuksen
maastotyön teki arkeologi, FM Hannu Poutiai-
nen 12.–13.9.2024. Maastotyöt tehtiin havain-
noinnin kannalta hyvissä olosuhteissa.

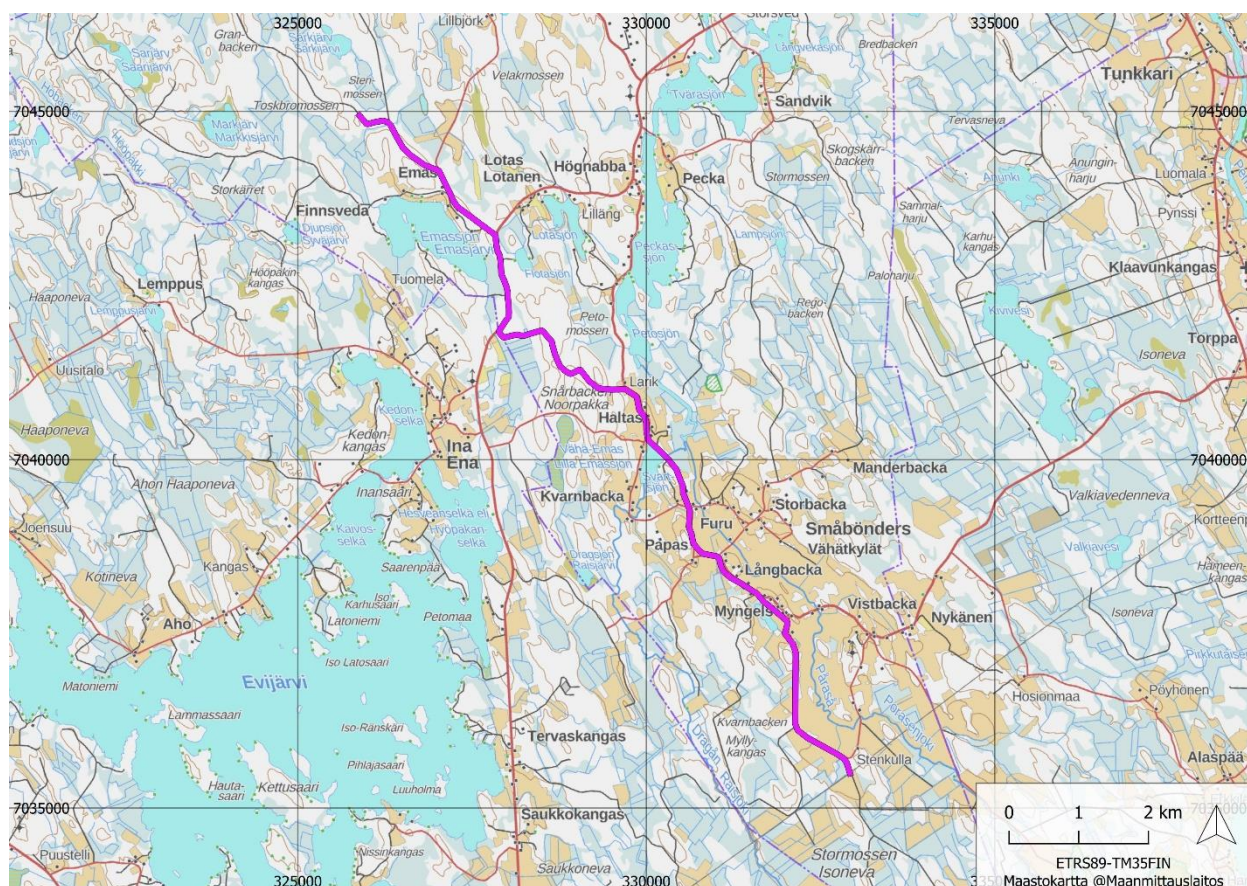
Raportoinnista ja maastotyön valmisteluista
vastasivat yhdessä Poutiaisen kanssa arkeolo-
git FM Akseli Tolvi ja FM Maria Kaasinen. Ra-
portin kuvat on ottanut Poutiainen ja kartat on
tehnyt Kaasinen.

1.2. Menetelmät

Ennen maastotyötä käytiin läpi historialliset
kartat – isojakokartat, pitäjänkartat ja vanhat
peruskartat – sekä Maanmittauslaitoksen li-
dar-aineistosta (5p/m²) laaditut, aluetta kuvaat-
vat vinovalovarjosteet.

Kartoilla havaitut, kenties arkeologisesti po-
tentiaaliset ja kiinnostavat kohdat tarkastettiin
maastossa. Maastotarkastuksen tavoitteena
oli selvittää, onko kyseessä esimerkiksi luon-
nonmuodostuma, muinaisjäännös tai muu
kulttuuriperintökohde vaiko jokin modernin
historiallisen ajan rakenne. Työ kohdistui 50
metrin levyiseen alueeseen sähkönsiirtoreitin
molemmiin puolin (yhteensä 100 m).

Maastotyössä käytettiin normaaleja arkeologi-
sia inventointimenetelmiä: silmänvaraista ha-
vainnointia, koekuopitusta ja maanäytekai-
rausta käsikairalla. Löydetyt kohteet kuvattiin
sanallisesti ja valokuvaamalla. Lisäksi niistä mi-
tattiin paikkatiedot Garmin Montana 700 GPS-
laitteella.

Kuva 2. Suunniteltu sähkönsiirtolinja maastokartalla.

2. Tutkimushistoria ja vanhat kartat

Tuulivoimalaa varten suunniteltu sähkönsiirtolinja sijaitsee Pohjanmaalla entisen Teerijärven kunnan alueella, joka liitettiin Kruunupyyhyn v. 1969. Sähkönsiirtolinjan tuntumasta oli entuudestaan tiedossa kaksi arkeologista kohdetta, jotka on merkitty Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin. Lisäksi suhteellisen useita muita kohteita tunnetaan Teerijärven ja Markkisjärven tienoilta.

Kruunupyyssä on tehty osainventointi v. 2002 (Riskä & Skantsi), jonka mahdollisti Kronoby folkhögskolan myöntämä apuraha. Vuosina 2003 ja 2004 kunnan alueella on tehty yleisinventointeja K. H. Renlundin museon toimesta. Vuoden 2004 inventoinnissa (Riskä & Skantsi), Kruunupyyän alueelta löytyi useita muinaisjäännöksiä.

Varsinaisesti Teerijärven entisen kunnan alueella on inventoinnin tehnyt Kaarlo Katiskoski v. 1990 (Katiskoski 1990; Museovirasto 2024). Raporttitietojen mukaan *”Kenttätöajasta jäi Teerijärven osalle runsas viikko, joten työtä voi pitää pikainventointina. Löytöjä saatiin melko runsaasti, lähinnä kvartseja, joiden joukossa oli useampia esineitä, mutta myös epämääräistä aineistoa. Kruunupyyän Teerijärven luettelo käsittää 24 kohdetta, joista 10 on kivistisiä asuinpaikkoja/mahdollisia asuinpaikkoja, 5 epämääräisempiä kvartsilöytöpaikkoja, 2 on rökkiö-/kuopannekohteita ja loput 7 irtolöytökohteita. Kohteet ovat eri puolilta entistä Pohjanmaan järviolueen pitäjää, valtaosin n. 55–65 m korkeudella merenpinnasta.”* (Museovirasto 2024).

Lähellä suunniteltua sähkönsiirtolinjaa sijaitsee Terjärv-Furu-niminen muinaisjäännöskohde (muinaisjäännösrekisterin tunnus 288010057, N 7039297 E 330713, Z 67–70), kivikautinen asuinpaikka. Sähkönsiirtolinjaa on suunniteltu Småböndersintien länsipuolelle, ja sinne on matkaa kivistä asuinpaikalta noin 90 m länteen.

Toinen sähkönsiirtolinjan lähellä oleva ennestään tunnettu kohde on Terjärv-Furuänget

(muinaisjäännösrekisterin tunnus 288010064, N 7039444 E 330657 Z 65–67). Paikalta on löydetty kvartseja, ja kohde on (alkujaan) tulkittu kivistä asuinpaikaksi, jolla statuksella se on Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä. Sähkönsiirtolinjaa on suunniteltu Småböndersintien länsipuolelle, ja sinne on matkaa arkeologiselta kohteelta noin 90 m länteen.

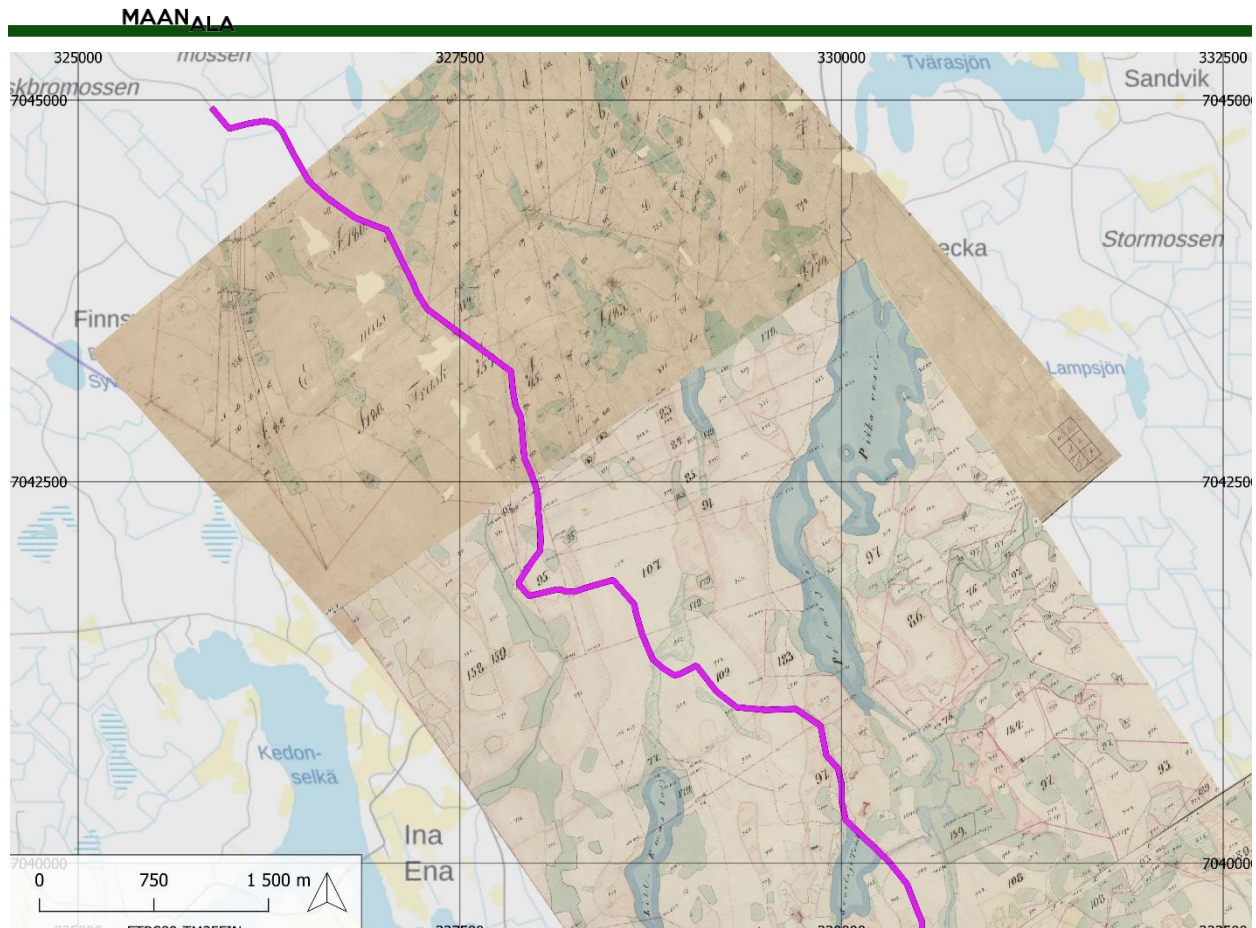
Muut, etäämmällä sijaitsevat arkeologiset kohteet on merkitty tämän raportin liitekartoille eikä niitä erikseen mainita ja kuvata tekstissä.

Sähkönsiirtolinjan kattama alue on jakokartoilla osa Teerijärven kyllä ja kappeliseurakuntaa, Kruunupyyän pitäjää, Korsholman (Mustasaaren) pohjoista voutikuntaa sekä Vaasan läänin. Sähkönsiirtolinja sivuaa Evijärven vastaista nykyistä kuntarajaa ja vanhaa pitäjänrajaa Emäsjärven eteläpuolella. Kyseiset kohdat tarkastettiin maastossa, eikä niissä kohdin havaittu rajamerkkejä. Sähkönsiirtolinja kulkee pohjoisesta etelään Kyrkobyn ja Kortjärven kyllien läpi. Teerijärven alue on ollut suhteellisen harvaan asuttua ja esimerkiksi vuoden 1875 maakirjassa mainitaan Teerijärveltä vain kolme kyllä: Hästbacka, Kortjärvi ja Kyrkoby (ks. Vaasan läänin maakirja I, 1875).

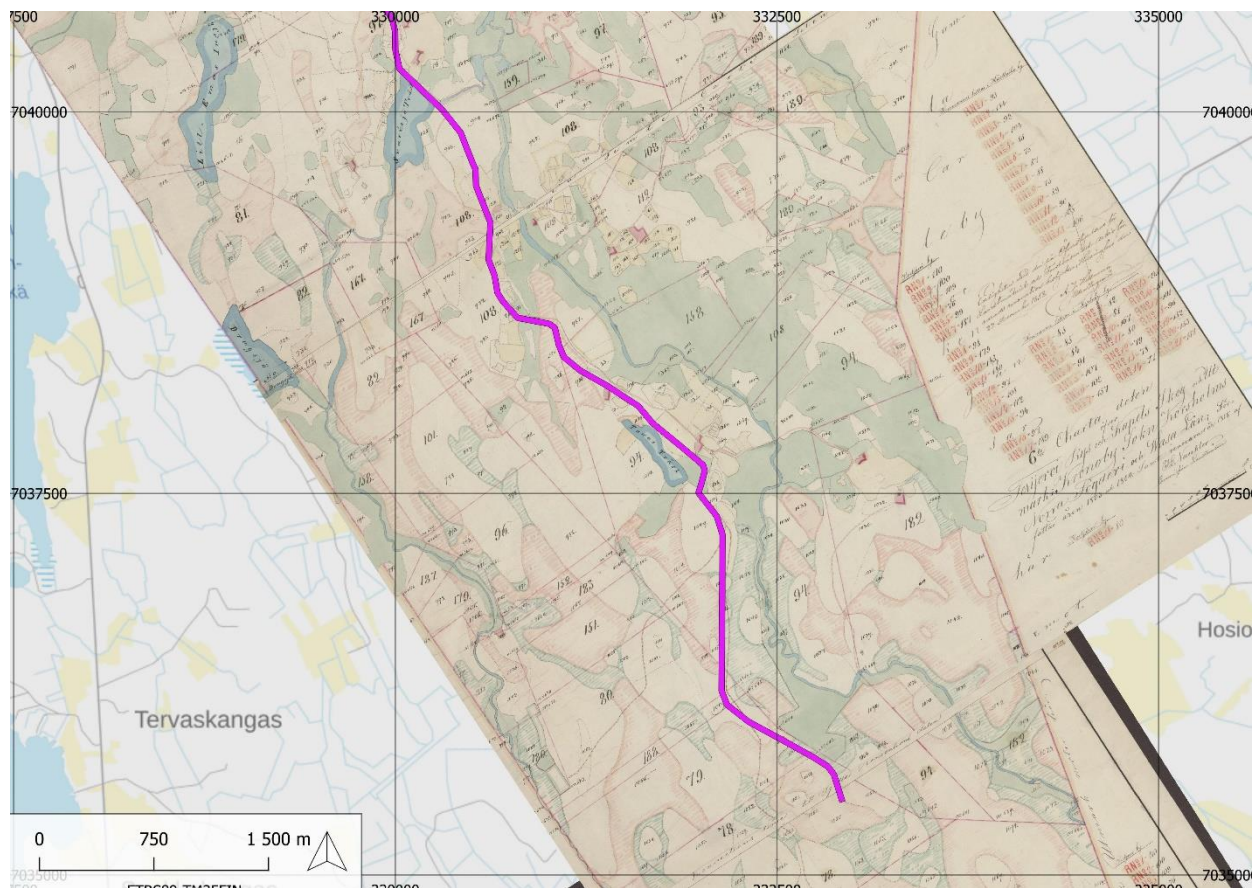
1800-luvun isojako- ja pitäjänkartoilla suunnitellun sähkönsiirtolinjan pohjoispää kulkee pääosin asuttamattomassa metsä- ja suomaastossa. Poikkeuksen muodostaa edelleen nykypäivänä asuttu Granvik Hemman -tila (ks. kuvat 3 ja 5), jonka lähistöltä löydettiin tämän raportin kohteet 4.2 ja 4.3, jotka ovat molemmat kiviaitoja.

Svartsjön-järven kohdilta etelään on linjan varrella useita vanhoille kartoille merkittyjä tiloja: Svartsjö Hemman, Furu Hemman ja Widjeskog Hemman (ks. kuvat 4 ja 6). Kaikki edellä mainitut ovat kuitenkin edelleen asuttuja tiloja ja pellot yhä edelleen viljeltyinä.

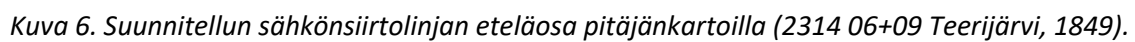
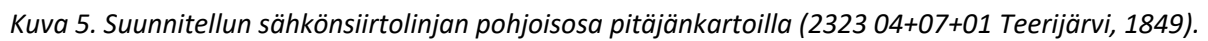
Vanhoilla peruskartoilla (ks. kuvat 7 ja 8) ja ilmakuvissa (vanhin vuodelta 1946, historialliset ilmakuvat, Paikkatietoikkuna-palvelu) maankäyttö, asutus ja pellot ovat hiljalleen laajentuneet kattamaan metsä- ja suoalueita.

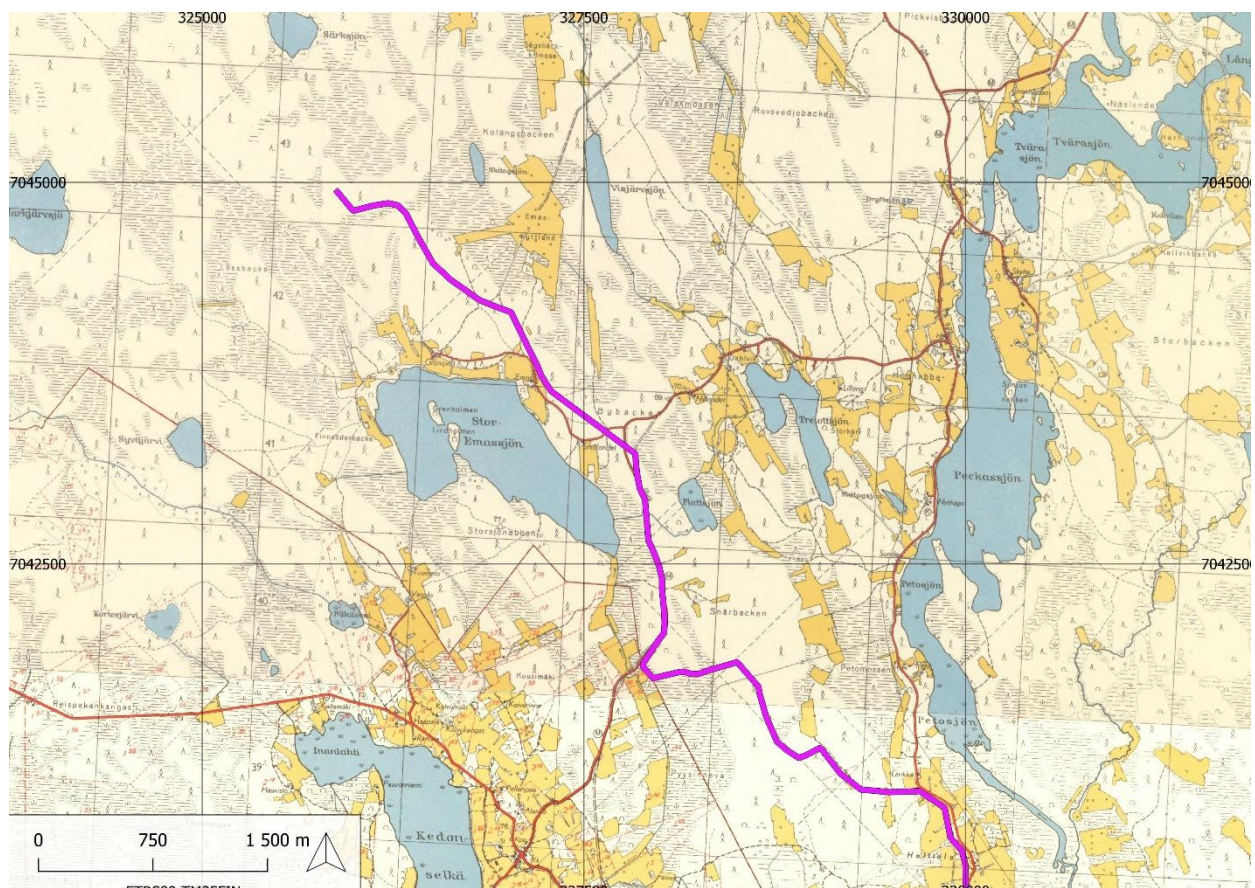

Kuva 3. Suunnitellun sähkösiirtolinjan pohjoisosa isojakokartoilla (Naukler 1803–1804a; Naukler 1803–1804b).

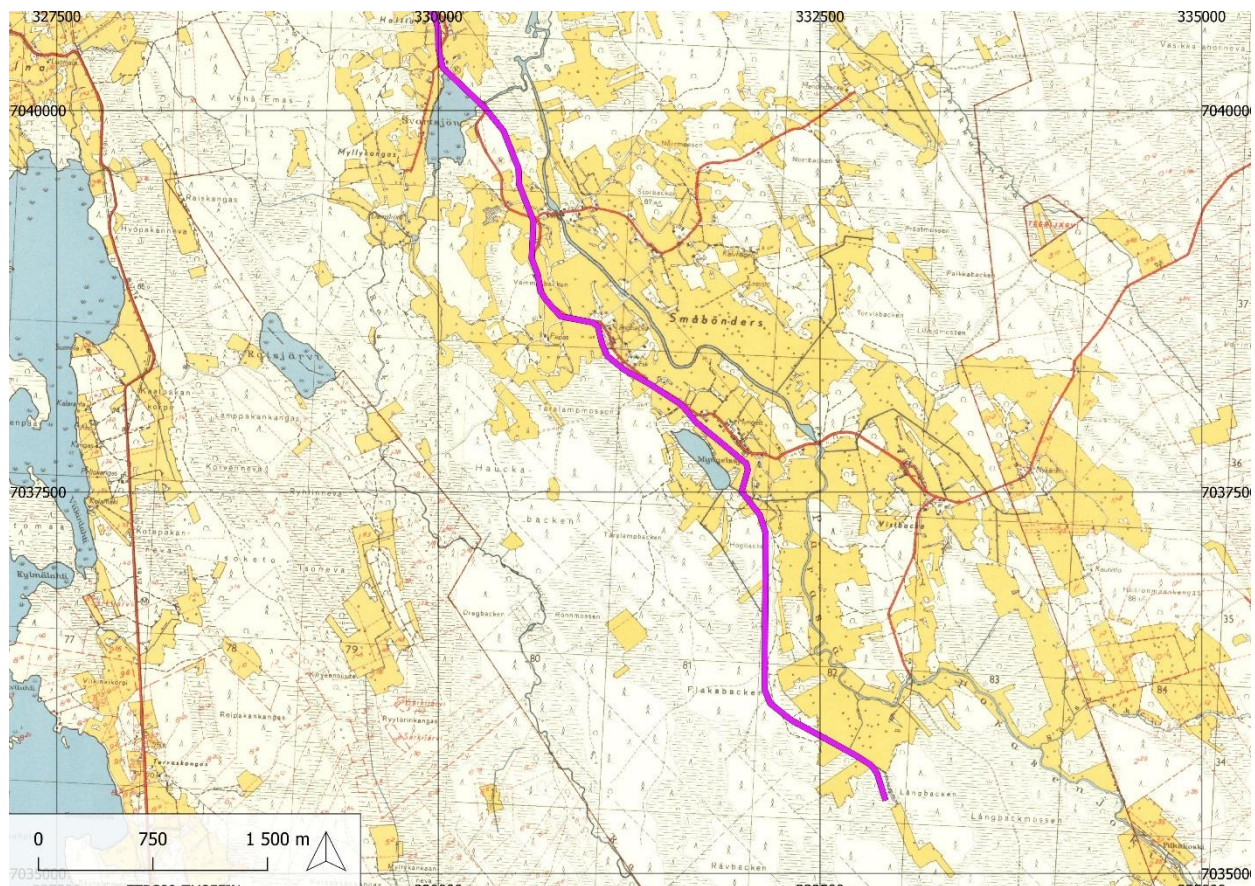

Kuva 4. Suunnitellun sähkösiirtolinjan eteläosa isojakokartoilla (Naukler 1803–1804a).

Kuva 7. Suunnitellun sähkösiirtolinjan pohjoisosa 1950-luvun peruskartoilla (2323 04, 1952; 2314 06, 1953; 2323 07, 1953).

Kuva 8. Suunnitellun sähkösiirtolinjan eteläosa 1950-luvun peruskartoilla (2314 06, 1953; 2314 09 1953).

3. Maastohavainnot

Sähkönsiirtolinja sijaitsee Pohjanmaalla, entisen Teerijärven kunnan alueella, Evijärven (61,7 m mpy) koillispuolella, noin 40 km Kruunupyyn keskustasta likimain kaakkoon. Sähkönsiirtolinjan maastoa tarkastettiin keskilinjän molemmin puolin 50 m etäisyydelle työn tilaajan ja Pohjanmaan museon kanssa sovitusti.

Linja kulkee korkeustasolla noin 65–75 m mpy. Tunnetut esihistorialliset löytöpaikat sijaitsevat Teerijärven alueella lähinnä korkeustasolla 55–65 m mpy, mutta paikoin jopa liki 80 m tasolla. Järvialtaat sijaitsevat korkeustasolla 50–60 m mpy, ja ne ovat kampakeraamisella ajalla muodostaneet kuroutuvaa sisäsaaristoa. (Kattiskoski 1990, 3; Museovirasto 2024). Siten koko sähkönsiirtolinjan alueella voisi periaatteessa sijaita esihistoriallisia kohteita.

Järvialtaita suunnitellun sähkönsiirtolinjan alueella tai liepeillä on neljä, kaikki varsin pienialaisia: Myngelssjön (64,5 m mpy), Svartsjön (< 62,5), Lotasjön (59,5 m) ja Emasjärvi (63,6 m). Kaikkien neljän järven ranta-alueet ovat pääosin joko soisia tai viljeltyjä. Maaperä metsäalueilla on valtaosin moreenia. Suurin osa siirtolinjan maastosta on peltoa, ja valtaosa – yhtä poikkeusta lukuun ottamatta, ja valtaosa siitä oli inventointijankohtana nurmella.

Tuulipuistoon liittyvä, suunniteltu sähkönsiirtolinja kulkee olemassa olevalta sähkölinjalta kaakosta likimain luoteeseen, valtaosin pitkin teiden varsia: Kåtabackan metsätie 23 – Ollasmosantie – Småböndersintie – nimeämätön metsätie Småböndersintie 322 kohdalta länteen – Högnabbantie / Kaustisentie maakuntarajalla – Kaitäsintie – Vattumossan metsätie – Granbackan metsätie. Asutusta ja rakennuksia Ollasmosantien ja Småböndersintien varilla on suhteellisen runsaasti, Högnabbantien ja Kaitäsintien varrella vähän ja metsäteiden varilla ei lainkaan.

Kåtabackantie

Maasto Kåtabackantien varrella on suota.

Ollasmosantie

Ollasmosantien varressa, Ollasmosenin lounaispuolella, maasto on tasaista nurmella olevaa peltoa (Z 67,5–70 m). Flakabackenin länsipuolella alueella on tasaista nurmipeltoa sekä umpitiheää nuorta taimikkoa epätasaisella moreenipohjalla. Nyhagenin kohdalla on tasaista nurmipeltoa sekä heinittynyttä hakkuu- aluetta, jossa maaperä on kivistä moreenia.

Högbackenin lähellä (Z 67,5–75) rinnemaasto on tien länsipuolella kivistä moreenia, kasvillisuus harvennettua metsää; tien itäpuolella on suota. Högbackenin pohjoispuolella maasto (Z 65–67,5) on laakeaa, hoidettuja pihvoja, ja inventointijankohtana alueella oli lisäksi sänkipeltoa.

Myngelssjö-järven (64,5 m mpy) itäpuolella siirtolinja kääntyy suunnitelman mukaan Ollasmosantien varresta luoteeseen, kulkee pellolla ja ohittaa osan kylätaajamasta sen lounaispuolelta. Maasto on loivasti viettävää nurmipeltoa (Z noin 67,5).

Småböndersintie

Småböndersintien varressa Papaksen kohdalla maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa. Myngelssjö-järven pohjoispuolella ja Furun eteläpuolella maasto on loivasti viettävää ja laakeaa, hoidettuja pihvoja ja nurmipeltoja (Z 65–67,5). Furun kohdalla, suhteellisen lähellä sähkönsiirtolinjaa (noin 90 m), on kaksi ennestään tunnettua arkeologista kohdetta (ks. luku 5. Tunnetut kohteet).

Högbackenin kaakkoiskärjestä (N 7039515 E 330488), Furun luoteispuolelta, löytyi kellarikuoppa. Se sijaitsee peltojen reunustamassa metsäsaarekkeessa. Paikalle on Småböndersintieltä länteen noin 70 m. Tien toiselta puolelta, kellaria vinosti vastapäätä (N 7039648 E 330602 Z 70), löytyi metsästä Småböndersintien liepeiltä tervahauta. Paikalle on maantieltä itään noin 85 m (ks. luku 4. Uudet kohteet).

Högbackenin pohjoispuolella, Svartsjön itäranan tuntumassa, linja ylittää Svartbäckenjoen. Svartbäckenin ylittävä moderni silta on

betonirakenteinen. Sillan kummallakaan puolella ei näkynyt mitään nykyistä siltaa vanhempia rakenteita tai niiden jäännöksiä. Joen varressa on ojitettua suota, ja sillasta kaakkoon olevan Högbackenin koillisrinne on jyrkkä ja kivinen. Svartsjön-järven pohjoispuolella maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa, samoin Halttalankankaan koillispuolella.

Nimeämätön metsätie Småböndersintien sekä Högnabbantien/Kaustisintien välillä

Kaakkoispään metsämaasto alueella (Z 70) on laakeaa ja loivasti viettävää sekä kivikkoista. Metsä on pääosin harvaa ja näkyvyys hyvä. Alueella on lisäksi hakkuuaukeita. Brännbackenin lounaisrinteellä on inventoidulle sähkönsiirtolinjalle harvinainen hiekkamuodostuma (Z 75). Paikalla on laajittunutta hiekkaa, pieni hiekkakuoppa ja myös muita kasvillisuudesta paljaita kohtia, jotka kaikki tarkastettiin. Högnabbantiestä itään, Fällkärretin lounaispuolella on kosteapohjaista metsämaastoa ja Bäcksmossen pohjoispuolella laakeaa metsämaastoa.

Kaitásintie

Kaitásintieltä lounaaseen Emasjärven (63,6 m mpy) koillispuolella on laakeaa nurmipeltoa, ja Emaksessa on kivikkoista rinnettä (Z 67,5–70) kuusimetsässä, alemmalla tasolla on suota. Tien varrelta havaittiin kiviä (ks. tarkemmin kappale 3.1 Uudet kohteet).

Vattumossan metsätie

Metsästä Vattumossantien varrelta, Kaitásintieltä noin 70 m länteen havaittiin kiviä (ks. tarkemmin kappale 3.1 Uudet kohteet). Metsätien lähiympäristöä tarkastettiin sekä itä- että länsipuolelta mm. kylien välisen rajan mahdollisten rajamerkkien varalta, mutta selkeitä ei löytynyt.

Granbackan metsätie

Ko. metsätietä inventoidulla linjalla on lyhyt pätkä. Maasto (Z 67,5) on kivikkoista ja paikoin umpitiheää nuorta metsää.

3.1. Uudet kohteet

Högbackenin kaakkoiskärjestä (N 7039515 E 330488 Z 70, tämän raportin kohde 4.4.), Furun luoteispuolelta, löytyi kellarikuoppa. Paikalla on maakuoppa, jonka laajuus on noin 6 x 4 m ja syvyys 1–2 m. Osittain sortuneen kuopan lisäksi paikalla on kellarin luonnonkivistä kasattua seinämää. Puusto on nuorta, mm. haapa-puuta ja niiden vesoja. Paikalle on Småböndersintieltä länteen noin 70 m. Kellari sijaitsee metsäsaarekkeessa, jota reunustavat pellot ovat olleet viljeltyinä ainakin jakokarttojen laatimisajankohdasta lähtien nykyaikaan asti. Maat olivat Furu Hemman -tilan omistuksia. Pellot ovat edelleen viljeltyinä ja tila asuttuna.

Edellistä vinosti vastapäätä (N 7039648 E 330602 Z 70, tämän raportin kohde 4.1) löytyi Småböndersintien liepeiltä tervahauta. Sen laajuus on 16 m ja syvyys metrin verran. Haudassa on kylmämuurattu halssi. Paikalle on Småböndersintieltä itään noin 85 m.

Metsästä Vattumossantien varrelta, Kaitásintieltä noin 70 m länteen (N 7044184 E 326893, tämän raportin kohde 4.2), löytyi kiviä, jonka itäpää on maantieojan metsän puoleisella penkalla, sähkönsiirtolinjalla. Aidan pituus on noin 25 m, leveys 2,1 m ja korkeus 1,1 m. V. 1858 pitäjänkartalla paikalla on tie, joka johtaa Granvikin tilalle (Granvik Hemman). Kiviaidan lähellä ei ole peltoa käytettävissämme olleissa kartoissa eikä ilmakuvissa.

Gps-paikannuksen (ei aivan tarkka) ja kartta-asemoinnin perusteella kiviä näyttää olevan vanhan Granvik Hemman -tilalle johtaneen tien suuntainen ja noin 10 m päässä sen luoteispuolella (huomaa kartta-asemoinnin ja käsi-gps-tarkkuuden virhemarginaali, joka voi olla useita metrejä). Ko. tie on vuotta 1849 vanhempi (pitäjänkartta 2323 04+07+01 Teerijärvi, 1849). Jos kiviä on tien varressa rajannut vanhaa peltoa, olisi aita 1850-luvun puoltaväliä vanhempi.

Vaihtoehtoisesti kiviä voisi liittyä esim. joskus vuosien 1849–1946 välillä (pitäjänkartta 1849 ja historialliset ilmakuvat Paikkatietokuna-palvelusta, 1946) käytössä olleeseen

peltoon, jota ajanjaksoa käytettävissämme olleet kartat ja ilmakuvat eivät kuvaa. Kiviaidan voi kuitenkin olettaa liittyvän Granvikin tilan historiaan ja tilalle johtaneeseen tiehen. Tila on ilmeisesti perustettu 1700-luvun puolivälissä (Björkbacka, 1961).

Toinen kiviaita löytyi Emasbackenin metsämaaston itärinteestä Kaitäsintien varrelta (N 7043945 E 327111). Aidan pituus on 22 m, leveys 1,4 m ja korkeus 0,7 m. Itäpää sijaitsee noin 12 m etäisyydellä maantien länsireunasta. Jakokartan (Naukler 1803–1804b) ja pitäjänkartan (2323 04+07+01 Teerijärvi, 1849) asemointien perusteella kiviaidan lähellä on ollut pelto, joka on jäänyt pois viljelystä muuhun käyttöön 1900-luvun kuluessa.

Aivan linjassa kiviaita ei kuitenkaan ole jako- ja pitäjänkartoille merkittyjen tien ja pellon kanssa. Pikemminkin kiviaita liittyy tiehen, joka on tehty vv. 1849 ja 1946 välillä. V. 1952 peruskartalla kiviaidan vieressä on tieura ja lähellä pieni peltolohko. Tieura näkyy myös v. 1946 ilmakuvassa.

3.2. Ennestään tunnetut kohteet

Terjärv-Furu

Maasto alueella on pääosin laakeaa ja loivasti viettävää, mutta paikalla, jolla arkeologinen kohde sijaitsee, on selvä kumpare. Asuinpaikan sijainti on määritetty maallikkojen 1800-luvun lopulla löytämien kiviesineiden ja arkeologin v. 1990 löytämien epämääräisten kvartsien (KM 25968) perusteella (ks. Katiskoski 1990, 36). Furun talon läheltä löytyneitä kiviesineitä on kaksi: oikokirves (KM 2045:8) ja kivikirveen katkelma (KM 2108:1). Tarkempi löytöpaikka ei kuitenkaan ole tiedossa.

Kumpareella, Furun talon eteläpuolella sijainnutta muokattua peltotilkkaa tarkastettaessaan Katiskoski (1990, 36) löysi muutamia epämääräisiä kvartseja, muttei mitään muuta mahdolliseen (kiinteään) muinaisjäännökseen viittaavaa. Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä olevan pistekohteen koordinaatit osoittavat paikkaan, joka on edelleen peltona. Koska sekä kiviesineiden löytöpaikkatiedot

että löydetty kvartsit ovat epämääräisiä, emme pitäneet perusteltuna tehdä kohteelle muinaisjäännösrajausta. Sähkönsiirtolinjaa on suunniteltu Småböndersintien länsipuolelle, ja sinne on matkaa kivitautiselta asuinpaikalta noin 90 m länteen.

Samoilta tienoilta löytynyt reikäkivi (mahd. KM3909:8; ks. Katiskoski 1990, 36) on otettu peltotöissä savensekaisesta kohdasta, joka sijaitsee ”Svartsjönin kyläosassa” noin 150 m pohjoiseen Furun talosta ja 30 m jokirannasta, joen länsipuolelta. *Mikäli* reikäkivi on löytynyt Furun talosta pohjoiseen, paikka sijaitisi jokivarren länsipuolen peltokumpareella (noin N 7039464 E 330656 Z 62,5–65). Paikalta on yli 500 m Svartsjön-järvelle, joka sijaitsee jokirannasta lähimmilläänkin lähes 400 m päässä.

Terjärv-Furusänget

Maasto alueella on pääosin laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa, jossa arkeologisen kohteen Terjärv-Furusänget alue erottuu maastossa selvänä peltokumpareena. Sähkönsiirtolinjaa on suunniteltu Småböndersintien länsipuolelle. Paikalta on matkaa arkeologiselle kohteelle noin 90 m.

Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä kohde on kiinteänä muinaisjäännöksenä: ”*Tyyppi: asuinpaikat – Ajoitus: kivikautinen*”. Kuvauksessa kuitenkin kirjoitetaan, että ”--*pieni koekaivaus selvitti ainakin osan kvartsista olevan historiallisen ajan toiminnan tulosta: pellossa olevia kiviä tiedetään raivatun polttamalla niiden päällä maakuopassa tulta ja kaatamalla kylmää vettä kuumien kivien päälle. (-) Koekaivauksessa ei todettu varmoja merkkejä kivikautisesta/esihistoriallisesta asuinpaikasta.*” (Museovirasto 2024).

Tiedot kohteesta ovat tarkastuskertomuksen, löytöluetteloiden ja kaivauskertomuksen perusteella ristiriitaiset, ja tulkinnot löydöistä ja kohteen luonteesta ovat muuttuneet vuosien kuluessa (ks. Miettinen (1992, 1994, 2001, 2007). Tarkastuskertomus (1992): *Jyrkkärinainen pelto Porasenjoen länsirannalla, luontaisesti kivinen, myös runsaasti kvartsia.* (---)

Asp. Ilmeinen, mutta sen rajaus tehtävä koekaivauksella, koska kvartsia (myös koneen rikkomia) on runsaasti lähes koko pellossa tien ja joen välillä.” Löydöt 10 kpl (KM 27529, löytöluettelo diar. 2.12.1992) on määritetty kvartsi-iskoksiksi.

Löytöluetteloon vuodelta 2001 (diar 28.8.2001) on luetteloitu vuoden 1994 koekaivauksen löytöjä (KM 32701:1–3), jotka on määritetty seuraavasti: kvartsiydin, bipolaariytimiä 2 kpl, kvartsi-iskoksia 61 kpl.

Kaivauskertomuksessa (Miettinen 2007, 4) kuitenkin kirjoitetaan, ettei paikalta ole mitään merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta. Kaivausala oli 32 m x 2 laajuinen koekaista, yhteensä siis 64 m². Miettinen: *”Kaivettaessa löytyi muutamissa kohdissa maassa paikalleen hajonneita suuria kvartsilohkareita. Näissä keskittymissä oli kilokaupalla selvästi samasta kivistä murtuneita ja lohkeilleita paloja ja sirpaleita. Tarkastettaessa ne muistuttivat aluksi kvartsiesineiden työstössä syntyneitä iskoksia. Kuitenkin edellä mainitun kaltaisten keskittymien löytymisen jälkeen jouduttiin toteamaan, että kysymys ei olekaan työstön tuloksina syntyneistä iskoksista, vaan selvästikin kiviä kuumentamalla hajotettaessa rapautumisessa syntyneistä sirpaleista.”*

Miettisen johtopäätös: *”Kaikkiaan koekaivauksen tulokseksi jäi, ettei kivikautista kulttuurikerrosta tai kivikautiseen asuinpaikkaan viitattavia löytöjä ollut todettavissa koekaivetulla alueella. Paikkaa ei ainakaan olemassa olevien tietojen valossa voi pitää varmana kiinteänä muinaisjäännöksenä. Muualla peltoalueella olisi mahdollisten asuinpaikkajäännösten olemassaolo selvitettävä tarvittaessa lisäkaivauksin.”* (Miettinen 2007, 4).

Sen paremmin kaivauskertomuksesta kuin löytöluettelosta ei ilmene millaisesta kerroksesta

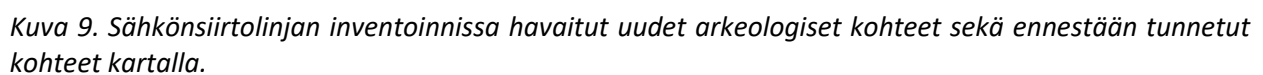
ja maa-aineksesta kvartsit ovat peräisin. Kulttuurikerrosta (tai rakenteita) ei kuitenkaan todettu.

Löydöissä kiinnittää huomiota, että paikalla on havaittu ainoastaan kvartseja, ja niistäkin ylivoimaisesti valtaosa on rikkoutunutta sälää. Kvartsiytimiksi on tulkittu kolme kappaletta. Löytöjen joukossa ei ole kvartsiesineitä, ei kivi-esineitä tai niiden katkelmia, ei piikivisiä iskoksia, ei keramiikkaa eikä palanutta luuta; kaikki kivikauden asuinpaikkojen (keramiikka nuoremman kivikauden) tyypillisiä kaivauslöytöjä. Paikan sijainti toki on potentiaalinen.

Käsityksemme mukaan, edellä esitetyn nojalla, ei ole perusteltua tulkita kohdetta kivikautiseksi asuinpaikaksi ja kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Mainittakoon kuitenkin, että samoilta tienoilta löytynyt reikäkivi (KM3909:8; ks. Katiskoski 1990, 36) on otettu peltotöissä savensekaisesta kohdasta, joka löytötietojen perusteella sijaitsee noin 150 m pohjoiseen Furun? talosta ja 30 m jokirannasta, joen länsipuolelta.

Mikäli reikäkivi on löytynyt Furun talosta pohjoiseen, paikka sijaitsisi jokivarren länsipuolen peltokumpareella (noin N 7039464 E 330656 Z 62,5–65); samalla kumpareella, jonka alueella tehtyjä arkeologisia tutkimuksia on edellä kuvattu. Kyseessä on siis ainakin modernin ajan toimintapaikka, mahdollisesti myös kivikautinen löytöpaikka.

Ehdotamme harkittavaksi kohteen ajoituksen, tyyppin ja statuksen muuttamista vastaamaan Mirja Miettisen (2007) raportin tuloksia ja johtopäätöksiä. Koska kohde on muinaisjäännösrekisterissä kiinteänä muinaisjäännöksenä, teimme sille kuitenkin rajauksen Miettisen (1992, 1994, 2001, 2007) havaintojen sekä topografian perusteella.

Kuva 9. Sähkönsiirtolinjan inventoinnissa havaitut uudet arkeologiset kohteet sekä ennestään tunnetut kohteet kartalla.

4. Uudet kohteet

4.1. Kruunupyy Högbacken

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi kiinteänä muinaisjäännöksenä

Tyyppi: työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7039648 E 330602

Korkeus: 70 m mpy

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kruunupyyyn Furun kylässä, noin 450 m Svartsjön-järven kaakkoispuolella

ja noin 85 metrin päässä Småbondersintien itäpuolella. Kohde havaittiin lidar-aineiston perusteella ja tarkastettiin maastossa 13.9.2024.

Kyseessä on halkaisijaltaan 16 metrin laajuinen pohjakaavaltaan pyöreähkö tervahauta, jossa on 1,0 m korkeat selkeästi erottuvat vallit. Tervahauta on loivasti keskelle syvenevä ja siinä on etelään kylmämuurattu halssi, jonka kahden puolen on myös vallissa kiveystä. Tervahautaan tehdyssä maaperäkairauksessa paljastui maasta hiiltä. Maasto kohteessa on kuusimetsää.

Kohde ehdotetaan rekisteröitävän kiinteänä muinaisjäännöksenä. Ehdotettu aluerajaus perustuu maastossa tehtyihin havaintoihin.

Kuva 10. Kohde Kruunupyy Högbacken. Tervahauta Högbackenin itäpuolella, Furun luotespuolella. Halsissa on luonnonkivistä tehty kylmämuuraus, jota on näkyvissä myös vallin ulkoreunassa halssin kahden puolen. Paikalta on Småböndersintien varteen noin 85 m. Kuva koilliseen.

Kuva 11. Högbackenin tervahaudan luonnonkivistä kylmämuurattua halssia. Kuva koilliseen.

Kuva 12. Kohteelle Kruunupyy Högbacken ehdotettu keskikoordinaatti ja aluerajaus.

4.2. Kruunupyy Emasbacken 1

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kohteena

Tyyppi: kivirakenteet / kiviaidat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7044184 E 326893

Korkeus: 75 m mpy

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kruunupyyssä Emäsjärven pohjoispuolella, Vattumossantien varressa noin 10 metrin päässä tiestä. Se havaittiin maastossa 13.9.2024.

Kyseessä on suunnilleen kaakko-luode-suuntainen noin 25 m pitkä kiviaita. Rakenteen maksimileveys on noin 2,1 m ja maksimikorkeus noin 1,1 m. Kiviaita sijaitsee isojako- ja pitäjänkartoilla erottuvan tien varrella, noin 10 m sen luoteispuolella (Naukler 1803–1804b; 2323 04+07+01 Teerijärvi, 1849). Kiviaita on tien varressa, linjassa sen suuntaisesti. Maasto alueella on kuusimetsää.

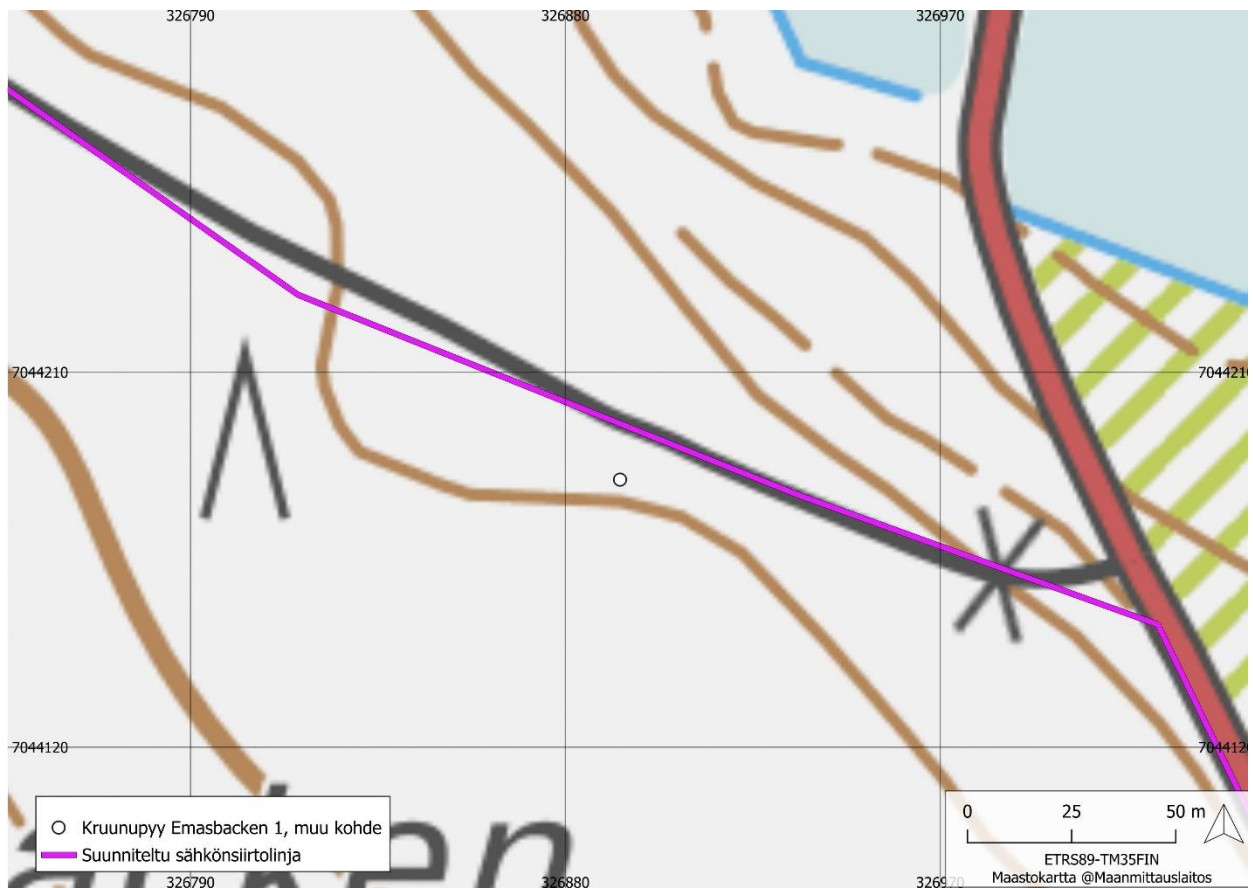
Kohteelle ehdotetaan statusta muu kohde. Se on kiviaidaksi vähäinen jäännös. Yksittäiset, nuorelta vaikuttavat kiviaitaladelmat eivät ole muinaisjäännöksiä, eikä aidan katsota olevan myöskään osa maisemallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä (ks. Niukkanen 2009: 111).

Kuva 13. Kiviaita sähkönsiirtolinjalla Vattumossantien varrella, Kaitåsintieltä noin 70 m länteen. Z 75. Kuva koilliseen.

Kuva 14. Kiviaita sähkönsiirtolinjalla Vattumossantien varrella. Kuva kaakkoon.

Kuva 15. Kohde Kruunupyy Emasbacken 1, jolle ehdotetaan statusta muu kohde.

4.3. Kruunupyy Emasbacken 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kohteena

Tyyppi: kivrakenteet / kiviaidat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7043937 E 327110

Korkeus: 70 m mpy

Löydöt: –

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kruunupyyssä Emäsjärven pohjoispuolella, Emasbackenin itärinteellä Kaitäsintien varrella. Kyseessä on kiviaita, joka havaittiin maastossa 13.9.2024.

Kyseessä on noin 22 m pitkä ja 1,4 metriä leveä kiviaita, jonka korkeus on noin 0,7 m. Rakenne on pohjois-etelä-suuntainen ja noin 12 metrin päässä koillispuolella sijaitsevasta

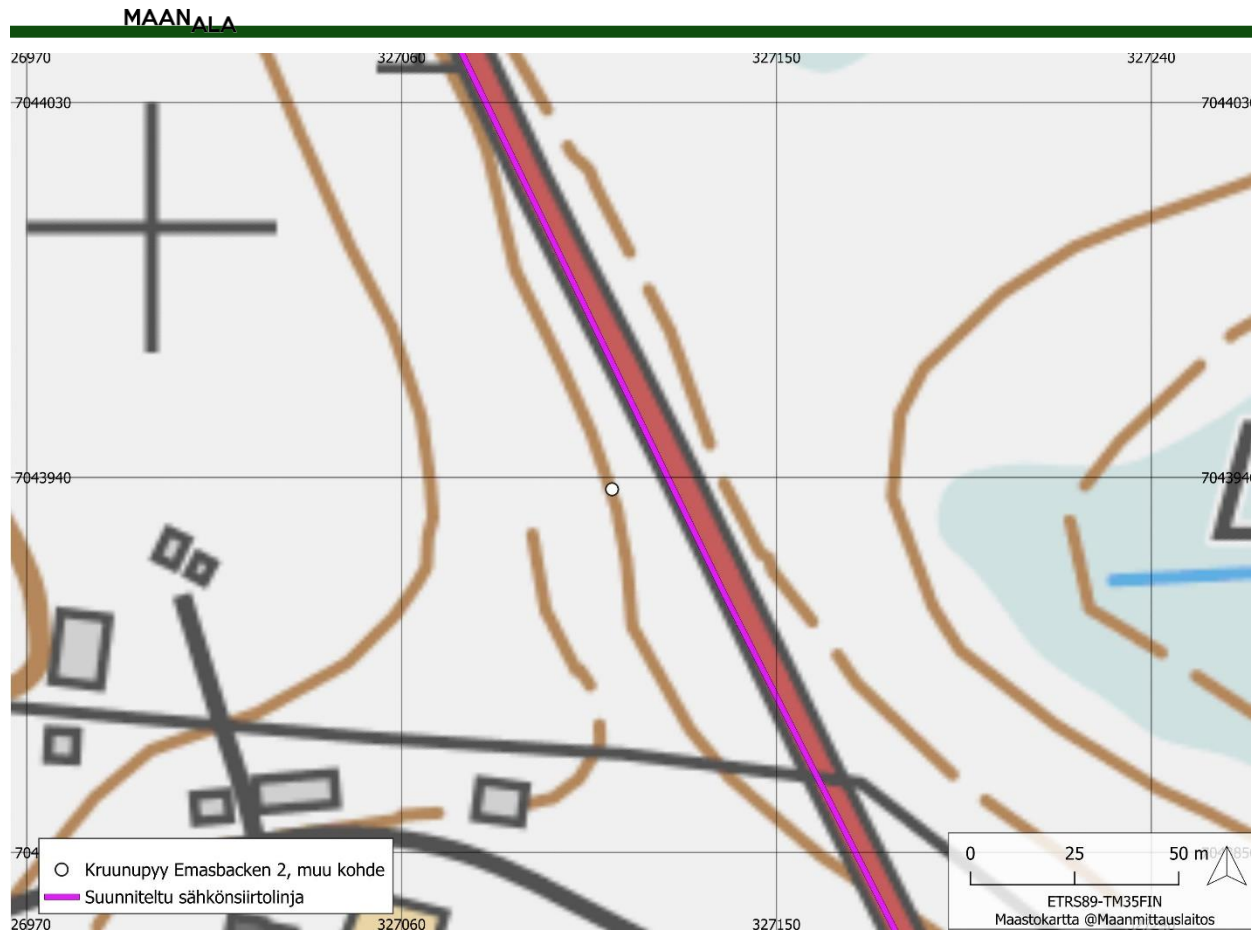
Kaitäsintiestä. Kiviaita on sammaleen peittämä. Maasto kohteessa on kuusimetsää.

Kiviaita voisi liittyä vuosien 1849 (2323 04+07+01 Teerijärvi, 1849) ja 1946 (ks. kuva 18) välillä tehtyyn tiereittiin, joka on sijainnut noin 14 metrin päässä kiviaidasta sen suuntaisesti. Ilmakuvien perusteella tiereitti on jäänyt pois käytöstä vuosien 1956 ja 1994 välillä muun maankäytön tieltä (ks. Historialliset ilmakuvat, Paikkatietoikkuna-palvelu). Asemoinnin perusteella tie näyttää jäävän turhan kauaksi aidasta, mutta on huomioitava, että asemoinnin sekä gps-mittausten tarkkuus voi vaihdella useilla metreillä.

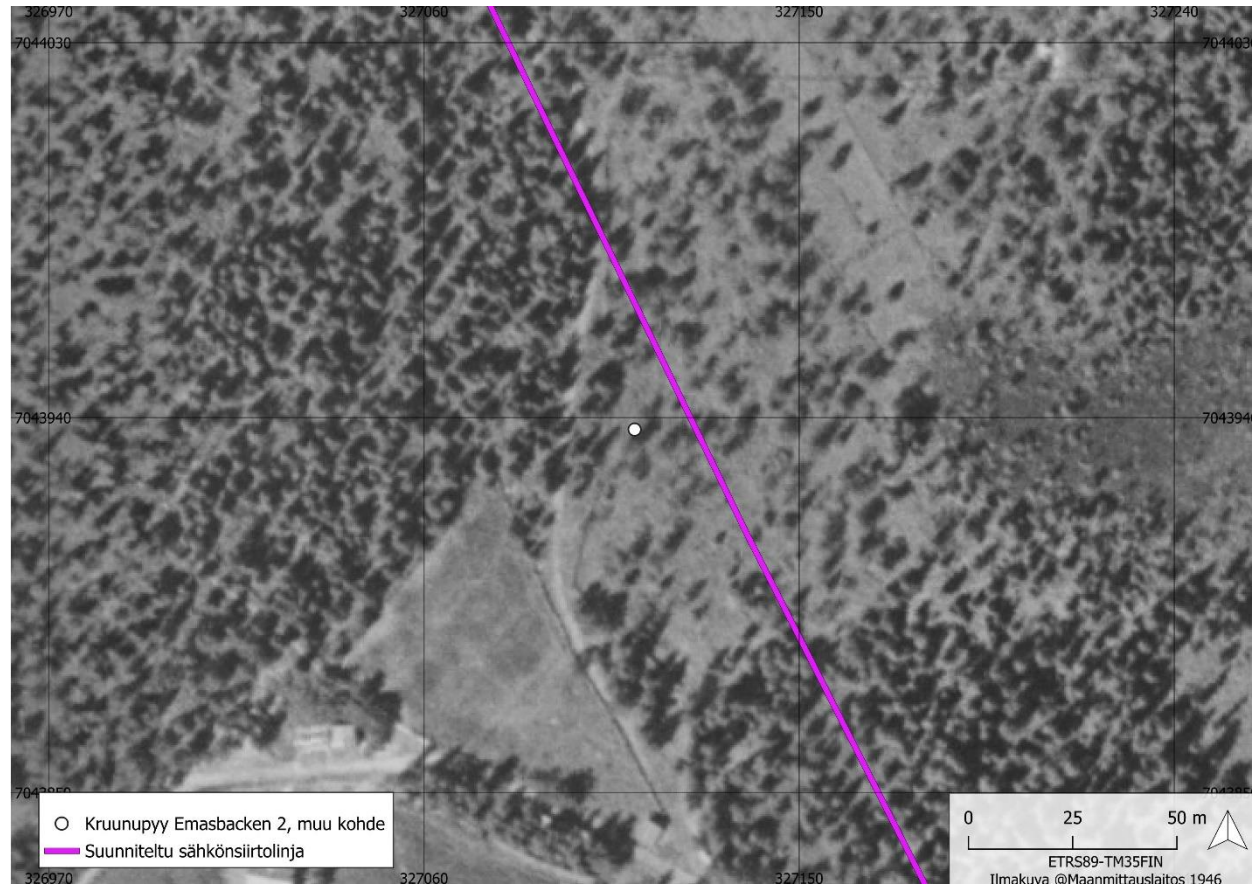
Kohteelle ehdotetaan statusta muu kohde. Se on kiviaidaksi vähäinen jäännös. Yksittäiset, nuorelta vaikuttavat kiviaitaladelmat eivät ole muinaisjäännöksiä, eikä aidan katsota olevan myöskään osa maisemallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä (ks. Niukkanen 2009: 111).

Kuva 16. Kiviaita Emasbackenin itärinteessä Kaitäsintien varrella. Kuva lounaaseen.

Kuva 17. Kohde Emasbacken 2, jolle ehdotetaan statusta muu kohde.

Kuva 18. Kohde Emasbacken 2. Tielinja ja kiviäitä ovat näkyvissä vuoden 1946 ilmakuva.

4.4. Kruunupyy Högbacken 2

Uusi kohde – ehdotetaan rekisteröitäväksi muuna kohteena

Tyyppi: kivirakenteet / kellarit

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 7039515 E 330488

Korkeus: 70 m mpy

Löydöt: –

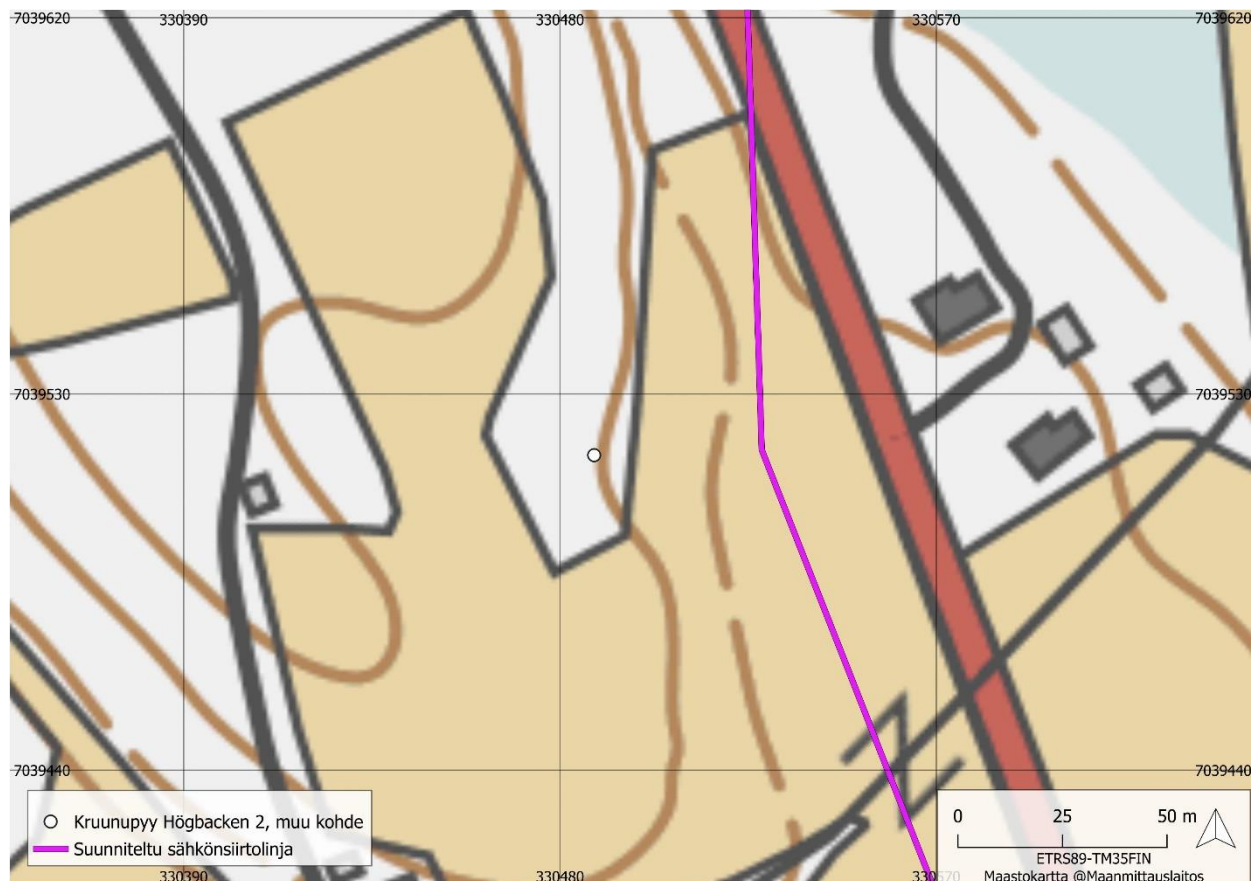
Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee Kruunupyyssä, Svartsjön-järven kaakkoispuolisen Högbackenin itärinteellä. Kyseessä on kellari, jonka kuoppamainen rakenne havaittiin lidar-aineistosta ja maastotarkastettiin 13.9.2024.

Kyseessä on kellarikuoppa, jonka maakuoppa on mitoiltaan noin 6,0 x 4,0 m ja syvyydeltään noin 1–2 m. Osittain sortuneen kuopan lisäksi paikalla on kellarin luonnonkivistä kasattua seinämää.

Kellari sijaitsee peltojen ympäröimässä metsäsaarekkeessa. Pellot ovat olleet Furu Hemman -tilan viljeltyjä pelloja jo isojakokartoilla 1800-luvun alussa (Naukler 1803–1804a). Pellot ovat edelleen nykypäivänä viljeltyinä ja Furun tilan kohta asuttuna. Kellari on kuitenkin todennäköisesti sijainniltaan läheisemmän, sen länsipuolelle vuosien 1947 ja 1956 välillä ilmestyneen rakennuskannan tienoilta (ks. historialliset ilmakuvat Paikkatietoikkuna-palvelusta).

Kohde ehdotetaan rekisteröitäväksi statuksella muu kohde. Kellari on 1900-luvulta.

Kuva 19. Kohde Kruunupyy Högbacken 2, jolle ehdotetaan statusta muu kohde.

5. Ennestään tunnetut kohteet

5.1. Kruunupyy Terjärv-Furu (288010057)

Status: kiinteä muinaisjäänös

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7039297 E 330713

Korkeus: 77 m mpy

Tutkimukset: Katiskoski 1990, inv.

Löydöt: KM 2045:8, KM 2108:1, KM 3909:8

Vuoden 2024 löydöt: –

Muinaisjäänösrekisterissä:

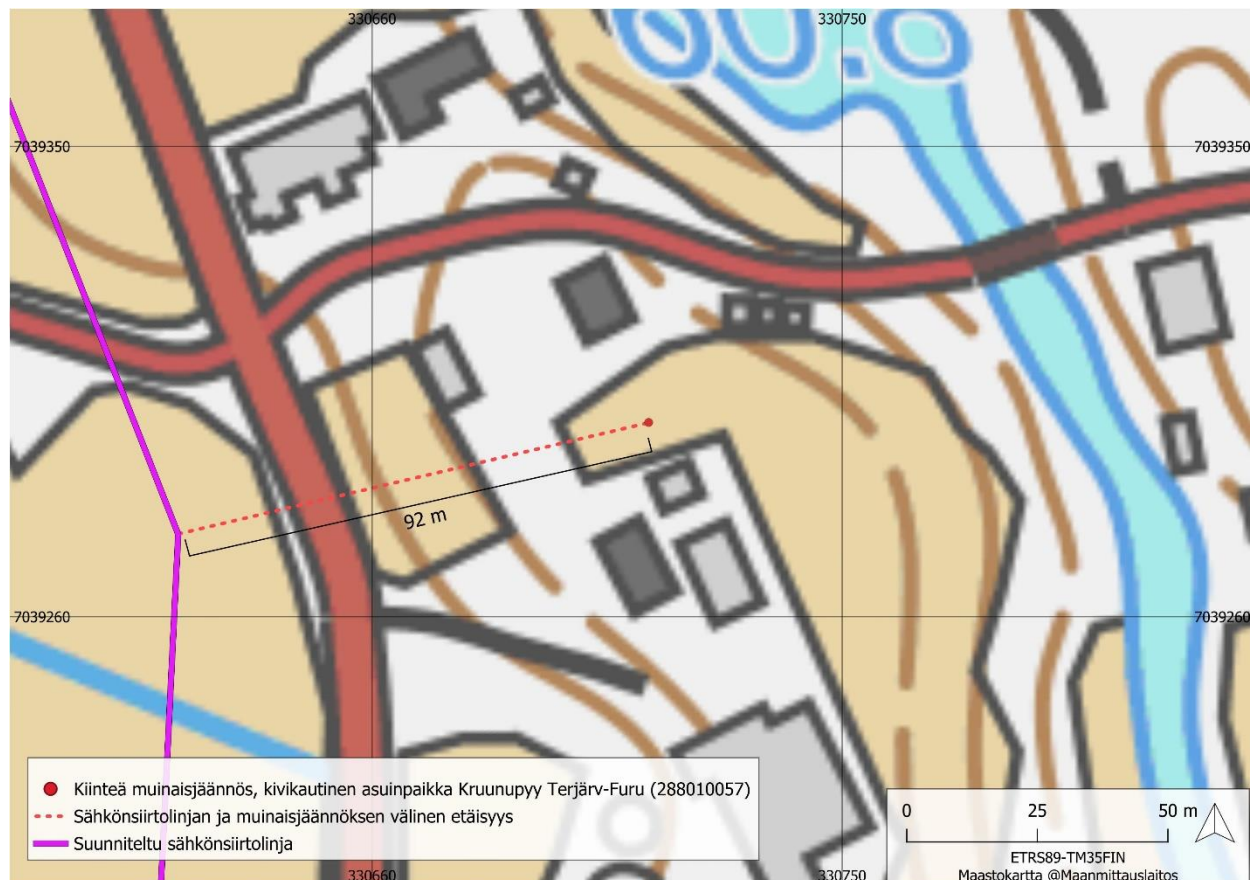
"Kohde sijaitsee Teerijärven kaakkoisosassa, Småböndersin kylässä, Porasenjoen länsirannalla, Furun talojen luona olevan sillan länsipuolella noin 70 m. Furun talon mailta on 1800-

luvun lopun ja 1900-luvun alun aikana löydetty kiviesineitä, joista osa on saatu talteen (KM 2045:8, 2108:1, 3909:8). Esineiden tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa. Inventoinnissa vuonna 1990 löytyi talon eteläpuolelta pienestä pelto-alueesta muutamia epämääräisiä kvartseja. Mahdollinen, tarkemmin määrittämätön asuinpaikka."

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee pellolla, asutuksen väliin jäävällä peltosaarekkeella. Maasto alueella on pääosin laakeaa ja loivasti viettävää, mutta kohta, jolla arkeologinen kohde sijaitsee, on selvä kumpare. Alueella käytiin 13.9.2024 inventoinnin yhteydessä.

Kohteelle ei ehdoteta aluerajausta. Aiempien löytöjen paikkatiedot ovat epämääräisiä ja sähkönsiirtolinja jää lähes 100 metrin päähän muinaisjäänöksestä, Småböndersintien toiselle puolelle.

Kuva 20. Rajaamaton kiinteä muinaisjäänöskohde Kruunupyy Terjärv-Furu sijaitsee lähes 100 metrin päässä asutuksen keskellä suunnitellusta sähkönsiirtolinjasta, eikä sille ehdoteta aluerajausta.

5.2. Kruunupyy Tervjärvi-Furusänget (288010064)

Status: kiinteä muinaisjäännös

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7039444 E 330657

Korkeus: 75,5 m mpy

Löydöt: KM 27529: 1, KM 32701: 1–3

Vuoden 2024 löydöt: –

Muinaisjäännösrekisterissä:

”Paikka sijaitsee Tervjärven Småböndersissä, Porasenojen länsirannalla, jossa Furun talon pohjoispuoliselta rinteeltä on löydetty runsaasti kvartsia.

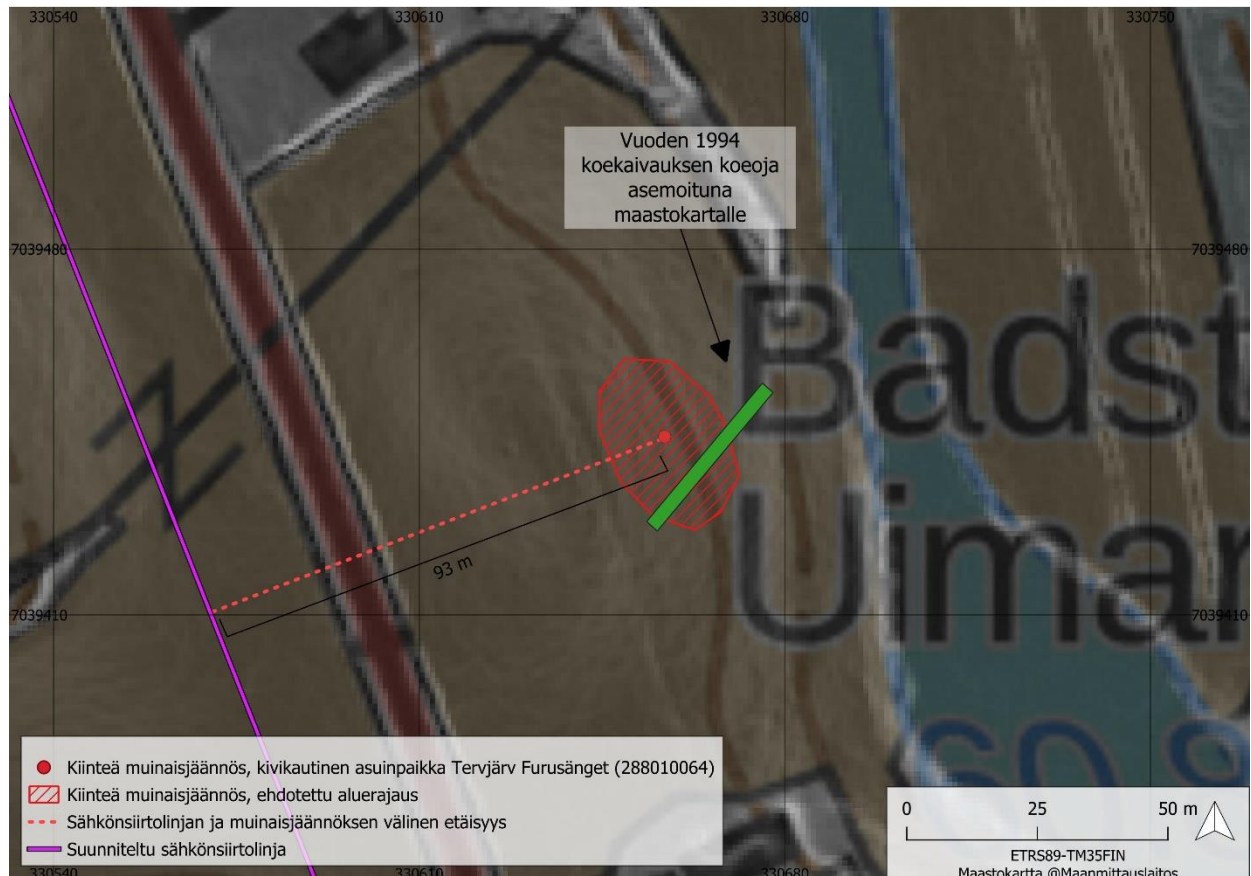
Paikalla vuonna 1994 tehty pieni koekaivaus selvitti ainakin osan kvartsista olevan historiallisen ajan toiminnan tulosta: pellossa olevia kiviä tiedetään raivautun polttamalla niiden päällä maakuopassa tulta ja kaatamalla kylmää vettä kuumien kivien päälle. Näin maassa

olleet kvartsilohkareet ovat särkyneet. Näin syntyneet kvartsin pikkupalat ja sirpaleet muistuttavat työ- ja tarvekalujen valmistuksessa syntyviä iskoksia. Näitä kvartsikeskittymiä löytyi koekaivauksessa maasta. Koekaivauksessa ei todettu varmoja merkkejä kivikautisesta/esi-historiallisesta asuinpaikasta.”

Vuoden 2024 inventointi:

Kohde sijaitsee noin 80 m eteläpuolisesta talosta pohjoiseen ja noin 60 m Småböndersintiestä itään. Maasto alueella on pääosin laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa, jossa muinaisjäännöksen alue erottuu maastossa selvänä peltokumpareena. Alueella käytiin 13.9.2024 inventoinnin yhteydessä.

Ehdotamme harkittavaksi kohteen ajoituksen, tyyppin ja statuksen muuttamista vastaamaan Mirja Miettisen (2007) raportin tuloksia ja johtopäätöksiä. Koska kohde on muinaisjäännösrekisterissä kiinteänä muinaisjäännöksenä, teimme sille kuitenkin rajauksen Miettisen (1992, 1994, 2001, 2007) havaintojen sekä topografian perusteella.

Kuva 21. Ehdotettu aluerajaus kohteelle Kruunupyy Furusänget.

Kuva 22. Kuvankaappaus kohteen Tervjärv-Furusänget vuoden 1994 koekaivauksen raportista. Kuva: Koejoja koillisesta, rinnettä ylös. Miettinen 1994.

Kuva 23. Kuva: Koejoaa mäen laelta lounaasta kohti jokea. Miettinen 1994.

Kuva 24. Arkeologisen kohteen Terjärv-Furusänget alue erottuu peltokumpareena kuvan keskivaiheilla. Kuvattu Småböndersintieltä kaakkoon.

6. Kuvia linjalta

Kuva 25. Sähkönsiirtolinjaa Ollasmosantien varressa, Ollasmossenin lounaispuolella. Maasto alueella on tasaista nurmella olevaa peltoa. Z 67,5–70. Kuva luoteeseen.

Kuva 26. Sähkönsiirtolinjaa Ollasmosantien varressa, Flakabackenin länsipuolella. Maasto alueella on tasaista nurmella olevaa peltoa sekä umpitiheää nuorta tamikkoa epätasaisella moreenipohjalla. Kuva pohjoiseen.

Kuva 27. Sähkönsiirtolinjaa Ollasmosantien varressa, Nyhagenin kohdalla. Maasto alueella on tasaista nurmella olevaa peltoa sekä heinittynyttä hakkuualueita, jossa maaperä on kivistä moreenia. Kuva pohjoiseen.

Kuva 28. Metsämaastoa Högbackenilla sähkönsiirtolinjan lähellä, Ollasmosantien länsipuolella. Maasto alueella on harvennettua metsää. Z 67,5–75. Kuva koilliseen.

Kuva 29 vasemmalla. Sähkönsiirtolinjaa Ollasmosantien varressa Högbackenin pohjoispuolella, Z 65–67,5 m. Maasto alueella on laakeaa, hoidettuja pihvoja ja inventointiajankohtana lisäksi sänkipeltoa. Kuva luoteeseen.

Kuva 30. Loivasti viettävää nurmipeltoa Myngelssjön (64,5 m mpy) itäpuolella, sähkönsiirtolinjalla. Se kääntyy suunnitelman mukaan Ollasmosantien varresta luoteeseen, kulkee pellolla ja ohittaa osan kylätaajamasta sen lounaispuolelta. Z noin 67,5. Kuva Ollasmosantieltä luoteeseen.

Kuva 31. Sähkönsiirtolinjaa Småböndersintien varressa Myngelssjön pohjoispuolella. Maasto alueella on loivasti viettävää, hoidettuja pihvoja ja nurmipeltoja. Kuva luoteeseen.

Kuva 32. Sähkönsiirtolinjaa Småböndersintien varressa Papaksen kohdalla. Maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa. Kuva luoteeseen.

Kuva 33. Sähkönsiirtolinjaa Småböndersintien varressa Furun eteläpuolella. Maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää, hoidettuja pihvoja ja nurmipeltoja. Z 65–67,5. Kuvassa oikealla näkyvän taloryhmän kohdalla sijaitsee kivitautinen asuinpaikka Terjärv-Furu. Kuva koilliseen.

Kuva 34 vasemmalla. Terjärv-Furun kivitautisen asuinpaikan oletettu sijainti on kuvassa näkyvän valkoisen asuinrakennuksen vasemmalla puolella. Kuvassa etualalla (vas.) Furuntie ja Småböndersintie (oik.). Sähkönsiirtolinjaa on suunniteltu Småböndersintien länsipuolelle. Paikalta on matkaa kivitautiselle kohteelle noin 90 m. Kuva kaakkoon.

Kuva 35. Kellarin luonnonkivistä kasattua seinämää.

Kuva 36. Kellarikuoppa Högbackenin kaakkoiskärjessä, Furun luotespuolella. Paikalta on Småböndersintien varteen noin 70 m.

Kuva 37. Högbackenin jyrkkää koillisrinnettä. Taustalla, kuvassa tien oikealla puolella, Svartbäckenin varren ojitettua suota. Kuva koilliseen.

Kuva 38. Svartbäckenin ylittävä moderni silta on betonirakenteinen. Mistään vanhemmasta rakenteesta ei näkynyt merkkejä. Kuva koilliseen.

Kuva 39 vasemmalla. Sähkönsiirtolinjaa Småböndersintien varressa Furun länsipuolella. Maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää nurmipelttoa. Arkeologisen kohteen Terjärv-Furusänget alue erottuu peltokumpareena kuvan oikeassa laidassa. Sähkönsiirtolinjaa on suunniteltu Småböndersintien länsipuolelle. Paikalta on matkaa arkeologiselle kohteelle noin 90 m. Kuva luoteeseen.

Kuva 40. Sähkönsiirtolinjaa Småböndersintien varressa Svartsjön -järven pohjoispuolella. Maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa. Kuva luoteeseen.

Kuva 41. Sähkönsiirtolinjaa tuoreen hakkuualueen kohdalla Noorpakkan alueella metsätien varressa. Kuva länteen.

Kuva 42. Sähkönsiirtolinjaa Småböndersintien varressa Halttalankankaan koillispuolella. Maasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää nurmipeltoa. Kuva luoteeseen.

Kuva 43. Kosteapohjaista metsämaastoa Fällkärretin lounaispuolella. Kuva luoteeseen.

Kuva 44. Sähkönsiirtolinjaa metsätien varressa, Småböndersintieltä länteen. Metsämaasto alueella on laakeaa ja loivasti viettävää sekä kivikkoista, Z 70. Metsä on pääosin harvaa ja näkyvyys hyvä. Kuva länteen.

Kuva 45. Inventoidulle sähkönsiirtolinjalle harvinainen hiekkamuodostuma Brännbackenin lounaisrinteellä. Paikalla on lajittunutta hiekkaa, pieni hiekkakuoppa ja myös muita kasvillisuudesta paljaita kohtia. Z 75. Kuva luoteeseen.

Kuva 46. Laakeaa metsämaastoa sähkönsiirtolinjan alueella Bäcksmossenin pohjoispuolella, Högnabantiestä itään. Kuva lounaaseen.

Kuva 47. Kiviäitä sähkönsiirtolinjalla Vattumossantien varrella, kiviäidan kaakkoispää on ojan metsänpuoleisella penkalla. Kuva luoteeseen.

Kuva 48. Laakeaa nurmipeltoa sähkönsiirtolinjan alueella Emasjärven (63,6 m mpy) koillispuolella, Kaitäsintieltä lounaaseen. Kuva koilliseen.

Kuva 49. Betonipyykki rajalla, sähkönsiirtolinjan kohdalla Vattumossantien varrella, Svedjebackenin itäpuolella. Muuta rajamerkkiä paikalla ei havaittu. Kuva luoteeseen.

Kuva 50. Kivikkoista rinnettä kuusimetsässä sähkönsiirtolinjan alueella Emaksessa, Kaitäsintien varrella, Z 67,5–70. Kuva luoteeseen.

Kuva 51. Kivikkoista ja umpitiheää nuorta metsää sähkönsiirtolinjan kohdalla Granbackan metsätien varrella. Kuva länteen.

7. Yhteenveto ja vaikutusarvio

Sähkönsiirtolinjan inventoinnissa löytyi neljä arkeologista kohdetta, kaikki historialliselta ajalta. Raportin kohdetta 4.1., Kruunupyy Högbacken, tervahauta (N 7039648 E 330602), ehdotamme kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Paikalle on Småböndersintieltä itään noin 85 m.

Raportin kohteita 4.2., 4.3. ja 4.4. ehdotamme muiksi kohteiksi. Kohde 4.2. Kruunupyy Emasbacken 1 on kiviaita (N 7044184 E 326893). Sen itäpää sijaitsee sähkönsiirtolinjalla. Samoin kohde 4.3. Kruunupyy Emasbacken 2 (N 7043937 E 327110) on kiviaita. Sen itäpää sijaitsee noin 12 m etäisyydellä Kaitásintien länsireunasta. Kohde 4.4. Kruunupyy Högbacken 2 on kellari (N 7039515 E 330488). Paikalle on Småböndersintieltä länteen noin 70 m.

Tarkastimme sähkönsiirtolinjan lähistöllä sijaitsevat kaksi ennestään tunnettua arkeologista kohdetta, molemmat suojelustatuksella kiinteä muinaisjäännös. Kohde 5.1. Kruunupyy Terjärv-Furu (N 7039297 E 330713) on kivikautinen asuinpaikka. Sähkönsiirtolinjalle on matkaa kivikautiselta asuinpaikalta noin 90 m länteen.

Kohde 5.2. Kruunupyy Terjärv-Furuänget (N 7039444 E 330657) on muinaisjäännösrekisterissä kivikautisena asuinpaikkana, mutta paikalta on ainakin valtaosin löytynyt modernin ajan ihmistoiminnassa syntyntä kivisälää. Sähkönsiirtolinjalle on matkaa kohteelta noin 90 m länteen.

Kiinteät muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain nojalla suojeltuja, eikä niitä saa ilman Museoviraston lupaa peittää eikä kaivaa. Tässä raportissa mainitut kaksi ennestään tunnettua muinaisjäännöstä sekä uusi, kiinteäksi muinaisjäännöksi ehdotettu kohde ovat suhteellisen etäällä suunnitelman mukaisesta sähkönsiirtolinjasta. Mikäli linja toteutetaan suunnitellusti, po. muinaisjäännöksillä ei arviomme mukaan ole vaikutusta hankkeen toteuttamiseen tai sen aikatauluun.

Muita inventoinnissa löydettyjä kohteita ehdotamme ns. muiksi kohteiksi. Mikäli museoviranomainen hyväksyy ehdotuksen, ne eivät ole suojeltuja muinaisjäännöksiä eivätkä kaavassa suojeltavaksi mahdollisesti esitettäviä ns. muita kulttuuriperintökohteita. Kohteet Högbacken 2 ja Emasbacken 2 ovat lisäksi suhteellisen etäällä suunnitellusta sähkönsiirtolinjasta. Niin ollen niillä ei arviomme mukaan ole vaikutusta hankkeen toteuttamiseen tai sen aikatauluun.

Sen sijaan kohteen Emasbacken 1 itäpää, joka on tienteon yhteydessä aiemmin vaurioitunut, sijaitsee sähkönsiirtolinjalla. Vaikka emme ehdota kohteelle mitään suojelustatusta, suosittelemme kaapelin asentamista sillä paikalla maantieojan kohdalle.

Oulussa, 30.9.2024

Hannu Poutiainen

arkeologi, FM

Maria Kaasinen

arkeologi, FM

Maanala Oy

8. Lähteet

- Björkbacka, E. 1961. Hemmanen i Terjärv. *Släkt och Hävd*, 1/1961.
- Katiskoski, K. 1990. *Kruunupyy. Teerijärven esihistoriallisten kohteiden inventointi*. Museovirasto.
- Maakirja 1875. A Maakirjat. 73 *Vaasan läänin maakirja, I*. Maanmittauslaitoksen maakirjat ja kruununmaaluettelot -arkisto. Tiedosto 125. Kansallisarkisto.
- Miettinen, M. 2001. *Kruunupyy Terjärv Furu Furuängen: arkeologisen kohteen tarkastus 1992*. Museovirasto.
- Miettinen, M. 2007. *Kruunupyy/Terjärv Furuängen: kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1994*. Museovirasto.
- Naukler, H. 1803–1804a. *Charta delen öfver Terijervi Bys och Kapels Skog och Uttmark Kronoby Sokn Korsholm Norra Fögrede och Wasa Län*. Kronoby 23:21–23. Maanmittauslaitoksen arkisto.
- Naukler, H. 1803–1804b. *Karta öfver Kurckoby bys skog tillmark Kronoby socken Korsholms norra Härad Wasa Län*. Kronoby 23:24. Maanmittauslaitoksen arkisto.
- Peruskartta 1952. *Karttalehti 2323 04*. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1953. *Karttalehti 2323 07 Veteli*. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1953. *Karttalehti 2314 06 Evijärvi*. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1953. *Karttalehti 2314 09 Porasenjoki*. Maanmittauslaitos.
- Pitäjänskartta 1849. *Karttalehti 2323 04+07+01 Teerijärvi*. Pitäjänkartasto. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Pitäjänskartta 1849. *Karttalehti 2314 06+09 Teerijärvi*. Pitäjänkartasto, Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Poutiainen, H. & Rahtola, J. 2023. *Kruunupyy Markkisjärvi–Teerijärvi: Arkeologinen inventointi tuulivoimapuiston hankealueella ja sähkönsiirtolinjalla 2023*. Maanala Oy.
- Riska, M. & Skantsi, L. 2002. *Kruunupyy osainventointi*. Museovirasto.
- Riska, M. & Skansti, L. 2004. *Fasta fornlämnningar i Karlebynejden: inventeringsrapport*. Museovirasto.